

Letošní Bioakademie v Kutné Hoře proběhla za účasti zástupců evropské organizace ekozemědělských hnutí IFOAM EU. Hlavním tématem diskuzí byla reforma Společné zemědělské politiky Evropské Unie a nové nařízení Evropské komise o ekologické produkci.

Nařízení, kterým se od 1.1. 2021 budou muset řídit všichni evropští ekologičtí zemědělci, stejně tak jako zemědělci importující do EU, představil Policy Manager IFOAM EU **Emanuele Bussaca**. Připomněl dlouhý proces, který vedl ke vzniku nového nařízení, jež se začalo diskutovat již v roce 2009. Přijetím základní legislativy v loňském roce nicméně více než desetiletá anabáze neskončila. V současnosti probíhají neméně obtížná vyjednávání prováděcích předpisů, jejichž znění mnohdy ovlivní provozy ekologických farem daleko více než základní akt. Teprve zde se totiž rozhoduje o požadavcích na welfare zvířat, povolených přípravcích a dalších detailech každodenního provozu hospodářství. Není proto příliš povzbudivé, že ekozemědělci budou mít pouze cca 6 měsíců na přípravu mezitím, co budou přijaty všechny prováděcí předpisy a datem účinnosti nového nařízení.

Přípravu nového nařízení vysvětlovala Evropská komise jako reakci na rychle se vyvíjející sektor, jehož nárůst je každoročně ve dvouciferných číslech. Nakonec je poměrně paradoxní, že nové nařízení se od toho starého liší spíše v detailech. Množství času, které se celému procesu věnuje, tak mohlo být využito pro další rozvoj sektoru – zejména v otázkách welfare, balení biopotravin, nedostatku ekologických osiv či snahám o maximálně uzavřený koloběh farmy. Ekozemědělci si dnes navíc často stěžují, že oddalují investice do svého hospodářství, protože neznají konkrétní podmínky nového nařízení a nechťejí proto svoje investice zmařit. To je situace, která rozvoji trhu s čím dál žádanějšími biopotravinami příliš nenahrává.

Nové nařízení k EZ

Jak se očekávalo, nové nařízení rozšiřuje produkční podmínky pro nové oblasti. Mezi vyjmenované druhy zvířat pro chov v EZ jsou nově zařazeni **jelenovití a králci, dále jde zejména o kvasinky, maté, vinné listy, přírodní gummy, korkové špunty, bavlnu, vlnu, hmyz a překvapivě také sůl**. Zvláště sůl představuje velkou neznámou, jelikož mezi principy ekologického zemědělství patří vazba na půdu, přičemž sůl je minerálem, nikoli plodinou. Nyní bude možné sůl certifikovat, její použití zpracovateli však nebude povinné.

Mezi pozitiva nového nařízení řadí IFOAM EU i nadále platící **zákaz hydroponické produkce s odvodněním nutné vazby na půdu**, zmiňuje také mnohá specifika, jimiž se velká část ekologické produkce řídí již dnes. Jde zejména o prevenci a ochranu před kontaminací přírodních zdrojů či dlouhodobou podporu půdní úrodnosti nebo biodiverzity.

V textu i nadále **zůstává řada výjimek**, které reagují na dlouhodobě nejpálčivější problémy

biosektoru: nedostatek ekologických osiv a mláďat hospodářských zvířat. Členské státy měly až dosud povinnost vést pouze databáze dostupných biosiv, na jejichž základě jsou výjimky udělovány; ze stejného důvodu k nim nyní nově přibude i databáze zvířat. Zřízením, případně zefektivněním provozu stávajících databází je povinován členský stát, realizace se však v jednotlivých státech může lišit, stejně jako se doposud lišil provoz databází osiv.

Mírné upřesnění doznalo i **označování ekologické produkce**. Evropský biolist bude možné doplnit konkrétnějším označením regionu původu, pokud bude z tohoto regionu

pocházet 95 % složení potravin. Dnes platí, že zemi původu je možné použít uvést pouze za podmínky, že v ní byly vyprodukovány všechny zemědělské suroviny, z nichž se potravina skládá.

Novinkou v chovech zvířat je, že v případě **použití léčiv s nulovou ochrannou lhůtou**, bude pro bioprodukcí platit ochranná lhůta 48 hodin. Další zpřísnění welfare zvířat jsou spíše kosmetická. Všechny zákroky (odrohování, broušení zubů, zastřihávání ocásků atd.) zůstávají na základě udělené výjimky povoleny; pouze nově nebude možné žádat o výjimku na vazné ustájení v chovu s počtem zvířat přesahujícím 50 ks základního stáda.

Značné změny naopak čekají na **zpracovatele bioprodukce**, z nichž mnozí budou muset investovat do nových receptur. I dnes musí výrobci biopotravin používat pouze přírodní aditiva. Nově však nebude povoleno používat jiná než z konkrétní biosuroviny. Pro předstihu, citrónové aroma mohlo být do součas-

nosti namícháno z různých přírodních aditiv, nově bude muset pocházet minimálně z 95 % výhradně z biocitrónu.

Rozšíření doznaly podmínky pro **bioosiva**. Vedle již povolených kategorií – osiva odrůd šlechtěných pro EZ vyrobená v systému EZ, farmářské osivo pro vlastní použití a osiva konvenčních odrůd množená v podmínkách EZ – bude nově povolen i ekologický heterogenní rozmnožovací materiál (podmínky pravidel jeho výroby se stále diskutují). Pravidla pro udělování výjimek na použití konvenčních osiv zůstávají i nadále zachovány.

Pravděpodobně nejvíce diskutovanou částí nového nařízení je a nadále bude **výskyt reziduí nepovolených látek v produkci**. IFOAM EU od začátku apeloval na skutečnost, že je třeba ohlídat zejména proces produkce, ve kterém ekologičtí zemědělci nepovolené syntetické pesticidy a hnojiva používat nesmí. Je tedy velmi problematické je sankcionovat za to, že se v jejich produkci mohou nacházet rezidua, která se do produkce mohou dostat z okolního prostředí / nebo z konvenčního zemědělství.

Argument protistrany, který zastával i český sektor, zněl, že spotřebitelé očekávají bioprodukcí bez reziduí pesticidů a že rezidui kontaminovaná biopotravina by se pod značkou bio prodávat neměla. Zvítězil kočkoves, kdy se členský stát může sám rozhodnout, zda bude aplikovat liberální přístup evropského nařízení, nebo zavede pro národní bioprodukcí reziduální limity.

Problémem zůstává, že státy, které se takto rozhodnou, **nemohou kvůli pravidlům volného evropského trhu zakázat dovoz jakýchkoli certifikovaných biopotravin z ostatních zemí EU, ani vyžadovat reziduální limity platné na území konkrétního členského státu**. Zemědělci v zemích, kde se princip reziduálních limitů bude uplatňovat, se tak mohou dostat do konkurenční nevýhody. Většina starých členských států je připravena tuto situaci řešit nabídkou nadstandardní certifikace, která budou spotřebitelům garantovat přísnější požadavky na kvalitu. Nadstandardní směrnice a značení se vedle certifikace dle evropského nařízení uplatňují v některých zemích již mnoho let, jedná se např. o značky Bio Austria, AMA Biosiegel (Rakousko), Bioland, Gää, Naturland (Německo), KRAV (Švédsko) a řadu dalších. Nutno podotknout, že český sektor toto choulivé rozhodnutí ještě čeká. Pro přísnější hodnocení kvality se u nás nabízí použití již existujících nadstandardů PRO-BIO Svazu ekologických zemědělců, které jsou kompatibilní s nadstandardsy německého Svazu Gää či Bioland. Ve hře může být i využití loga stávající národní biozbroje, která je nyní obsahem de facto totožná s EU listem.

Velké změny dozná **import ze třetích zemí mimo EU**. Ty státy, které s EU nemají dojednanou obchodní dohodu o vzájemném uznání

ekologických standardů (dnes 13 států, např. Kanada, USA, Japonsko, Chile a další), budou muset do EU dovážet pouze takovou produkci, která prošla certifikací se zcela stejnými pravidly jako v EU. Tento bod, ač může budit dojem harmonizace a férovějšího trhu, má svá slabá místa. V mnoha zemích světa ošetřují ekologické standardy záležitosti, které evropská legislativa řeší v jiných nařízeních (hospodaření s vodou, dětská práce, odlesňování). Není proto zcela vyloučené, že biopotraviny ze třetích zemí nebudou splňovat všechny environmentální a sociální standardy, které od nich spotřebitelé očekávají.

Změn dozná i **systém kontrol a certifikace**. Mezi ty největší patří možnost skupinové certifikace malých zemědělců (do 5 tun produkce a obratu 20 000 eur ročně) a možné snížení četnosti kontrol až na jednu kontrolu za 24 měsíců pro provoz s nízkým rizikem.

Jak již bylo zmíněno, podstatná část legislativy – prováděcích předpisů – se stále tvoří. Zároveň zůstává několik oblastí, které si může ještě dále upravit sám členský stát. Kromě již zmíněného výskytu reziduí pesticidů v ekologické produkci půjde například o vynětí malooobchodníků s nebaleným zbožím z povinnosti certifikace, nastavení sankčního systému (katalogu sankcí) nebo o metodiku pro zjišťování a vyhodnocování přítomnosti nepovolených látek.

Na téma prováděcích předpisů a úpravy národní legislativy se připravuje sektorová debata za účasti MZe a nevládních organizací. Předpokládáný termín jednání je v srpnu.

REFORMA SPOLEČNÉ ZEMĚDĚLSKÉ POLITIKY

Druhým tématem Bioakademie byla **refor- ma společné zemědělské politiky**. Její současný stav představil francouzský ekozemědělec **Laurent Moinet**, předseda Farmers group, stále pracovní skupiny zemědělců při IFOAM EU.

V současné chvíli je na stole legislativní návrh Evropské komise a jeho připomínkování má nyní na starosti Evropská rada a Evropský parlament. Evropská rada (členské státy) pod rumunským předsednictvím zatím nedospěla ve svých připomínkách ke konsenzu (tzv. General approach) a jednání budou pokračovat i nadále pod předsednictvím Finska. Výbory Evropského parlamentu (zemědělský výbor a výbor pro životní prostředí) svá stanoviska už sice poskytly, ale ani to mnoho neznamená. O jejich znění totiž buď musí nově zvolený Parlament hlasovat jako celek (což se neočekává), anebo musí příslušné nově složené výbory vypracovat svoje připomínky znovu. Teprve potom bude možné přistoupit k tzv. trialogu, kdy se zástupci všech tří uni- jních orgánů potkají a budou hledat finální podobu nové společné zemědělské politiky EU. Legislativní proces EU a demokratické principy, na nichž společenství stojí, jsou poměrně náročné. I proto se již nyní očekává zpoždění účinnosti nové SZP po roce 2021 a odklad je možný až na rok 2023.

Mezi hlavní změny bude patřit zpřísnění podmínek pro vyplácení přímých plateb, kdy bude posílen důraz na zmírňování dopadů klimatických změn, vodu, půdní úrodnost, biodiverzitu a krajinu. Lze jen doufat, že tato deklarace nezůstane pouze na papíře. V prvním pilíři přibudou tzv. ekoschémat, jejichž zavedení bude povinné pro členské státy, nicméně vstup do nich bude pro zemědělce dobrovolný. Princip je takový, že v rámci plateb v ekoschématech by měl být oceňován nadstandardní přínos zemědělce v oblasti veřejných statků (voda, půda, biodiverzita, krajina atp.), které ovšem na rozdíl od zemědělské produkce nejsou obchodovatelné na trhu. Výhodou ekoschémat je to, že budou zařazeny v prvním

pilíři a jsou tedy 100% financovány z uniijního rozpočtu. Nevýhodou pak je, že se bude jednat pouze o roční závazky. Mezi témata, na které se bude dle vyjádření přítomných zástupců MZe soustředit ČR, patří zlepšení bilance živin v orné půdě a kvalita vody v ochranných pásmech vodních zdrojů.

Doufáme, že nezůstane jen u nich, vždyť jen v případě půdy a vody je intenzivním zemědělstvím narušena řada dalších ekosystémových služeb a funkcí, které zasluhují ochranu a podporu (viz např. Zemědělec 50/2018).

SZP také ustupuje od přikazování způsobů hospodaření a orientuje se na výstupy, přičemž způsob jejich naplňování nechává na samotných zemědělci, resp. členských státech. Každý by se měl identifikovat s nabídkou 9 společných cílů EU (férový příjem, konkurenceschopnost, redistribuce moci v potravinářském řetězci, klimatická akce, ochrana životního prostředí, biodiverzita, generační změna, silné venkovské oblasti, zdravé a kvalitní potraviny) a stanovit si pro jejich naplňování indikátory dle národních priorit a SWOT analýz, které v ČR již v loňském roce představil ÚZEI.

Nová podoba SZP obsahuje také návrhy na zavedení redistributivní platby nebo tzv. zastropování. Finanční přebytky z případného zastropování by pak měly být přesunuty a využity k naplňování environmentálních cílů v druhém pilíři. Celá koncepce nové SZP deklaruje navíc myšlenku podpory malých a rodinných farem.

Smutná je v této souvislosti ambice poslední revize SZP, která i přes podobné deklarace dále posílila agroindustriální přístup k půdě a venkovu.

Pozice IFOAM EU k revizi SZP EU se nemění. Stále požaduje, aby z veřejných rozpočtů byly dotovány zejména veřejné služby, nikoli primárně produkce, která je obchodovatelná. Tento přístup nachází obrovskou odezvu zejména mezi evropskou veřejností, která si obrovský balík plateb platí ze svých daní. Požadavek ekozemědělského hnutí v Evropě je silný rozpočet pro SZP EU, jehož minimálně 70 % by mělo být použito na klimaticky a environmentálně příznivá opatření v krajině a zlepšení welfare hospodářských zvířat.

Farmers Group při IFOAM EU

Po Bioakademii 2019 proběhlo v Kutné Hoře také jednání tzv. „Farmers Group“ IFOAM EU. Jedná se o institucionalizovanou zájmovou skupinu s vlastním řídicím výborem zastupující výhradně ekologické zemědělce, resp. svazy ekologických zemědělců napříč EU. Skupina v rámci IFOAM EU funguje již od roku 2012 a má svůj hlas (zástupce) také v Radě IFOAM EU. Jejím cílem je vytvářet jednotné a férové podmínky pro ekologické zemědělce, zejména v oblasti nastavení politik, na úrovni EU. Skupina se, kromě pravidelné e-mailové komunikace k aktuálním tématům, setkává 2–3 krát ročně, pokaždé v jiném členském státě EU. Letošní první jednání proběhlo právě v ČR, organizačně jej zaštiťoval PRO-BIO Svaz ekologických zemědělců, který je současně i členem této zájmové skupiny. Obsahem jednání bylo zejména nařízení k ekologické produkci, SZP a nové technologie a digitalizace v ekologickém hospodaření.

Zpracovali:

Jiří Lehejček, Pavlína Samsonová
a Kateřina Čapounová,

Česká technologická platforma pro
ekologické zemědělství a Kateřina
Urbánková, manažerka PRO-BIO Svazu
ekologických zemědělců